

Biuletyn MSSF Naprzeciw standardom

W tym wydaniu:

1. Zmiany do MSR 19 (2011) – rozliczanie składek niezależnych od stażu pracy
2. Zmiany do MSR 27 – zastosowanie praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych
3. Reforma rachunkowości zabezpieczeń: lepsze dostosowanie do zarządzania ryzykiem

Spis treści

1.	Zmiany do MSR 19 (2011) – doprecyzowanie sposobu rozliczania składek niezależnych od stażu pracy	3
2.	Zmiany do MSR 27 – zastosowanie praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych	4
3.	Reforma rachunkowości zabezpieczeń: lepsze dostosowanie do zarządzania ryzykiem	5
	Nasze rozwiązania informatyczne w zakresie MSSF	16
	Nasze publikacje i przydatne linki	18
	Kontakt	20

Zmiany do MSR 19 (2011) – doprecyzowanie sposobu rozliczania składek niezależnych od stażu pracy

Dlaczego wprowadzono tę poprawkę?

Plany zdefiniowanych świadczeń mogą przewidywać wpłacanie składek przez pracowników lub strony trzecie. MSR 19 (2011) traktuje takie składki jako część świadczeń po okresie zatrudnienia i wymaga ich alokacji do okresów zatrudnienia jako świadczenia o wartości ujemnej.

W roku 2012 Komitet Interpretacyjny MSSF (Komitet) otrzymał wnioski o doprecyzowanie tych reguł od użytkowników obawiających się problemów z alokacją takich składek do okresów zatrudnienia metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych zgodnie z wymogami MSR 19 (2011).

Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) uznała te obawy i w marcu 2013 roku opublikowała projekt standardu ED/2013/4 pt. „Plany zdefiniowanych świadczeń. Składki pracownicze” (proponowane zmiany do MSR 19) z propozycjami praktycznych uproszczeń metody rozliczania określonych składek pracowniczych i wpłacanych przez strony trzecie. Właśnie ukończono prace nad tymi poprawkami.

Jakie zmiany spowoduje wprowadzenie poprawek?

Obecnie dopuszcza się różne metody alokacji składek wpłacanych przez pracowników lub strony trzecie na okresy zatrudnienia, w zależności od tego, czy składki te zależą od stażu pracy, czy też nie.

Poprawki do MSR 19 (2011) umożliwiają ujmowanie składek pracowniczych niezależnych od stażu pracy (a zatem uznawanych za powiązane wyłącznie z zatrudnieniem pracownika w okresie, w którym są wymagalne) jako zmniejszenia kosztów zatrudnienia w okresie, w którym przypada data ich wymagalności. Dotyczy to składek stanowiących stały procent wynagrodzenia pracownika, składek płatnych w niezminionej kwocie przez cały okres zatrudnienia lub takich, które zależą od wieku danego pracownika.

Spostrzeżenie

Jednostki mogą, ale nie muszą, rozliczać takie składki jako zmniejszenie kosztów zatrudnienia w tym samym okresie, w którym przypada termin ich płatności, zamiast rozpisywać je na okresy zatrudnienia metodą prognozowanych uprawnień jednostkowych. Wybraną metodę rozliczania składek należy konsekwentnie stosować do wszystkich planów zdefiniowanych świadczeń.

Streszczenie

- Poprawki do MSR 19 (2011) umożliwiają ujmowanie składek pracowniczych niezależnych od stażu pracy jako zmniejszenia kosztów zatrudnienia w danym okresie zatrudnienia zamiast alokowania składek do poszczególnych okresów zatrudnienia.
- Pozostałe składki pracownicze lub wpłacane przez strony trzecie należy alokować na okresy zatrudnienia zgodnie ze wzorem obliczania składek programu lub metodą liniową.
- Poprawki wchodzi w życie w lipcu 2014 roku, z możliwością wcześniejszego zastosowania.

W przypadku składek, które nie są uzależnione wyłącznie od stażu pracy, ujemną wartość świadczenia wynikającą z kwoty składki należy przypisać do okresów zatrudnienia według wzoru obliczania składki programu lub metodą liniową, zgodnie z metodą przyjętą przy rozliczaniu świadczeń brutto zgodnie z par. 70 MSR 19 (2011).

Data wejścia w życie

Poprawki mają zastosowanie retrospektywne i obowiązują w stosunku do rocznych okresów rozliczeniowych rozpoczynających się 1 lipca 2014 roku lub po tej dacie, z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Spostrzeżenie

Poprawka nie podaje jednoznacznej definicji uznania składek pracowniczych za „niezależne od stażu pracy”. Zamiast tego podano przykład składek uznawanych (stały procent wynagrodzenia pracownika, stała kwota lub składka zależna od wieku pracownika) i nieuznawanych za niezależne (procent wynagrodzenia rosnący wraz z okresem zatrudnienia).

RMSR proponuje zmiany do MSR 27, które umożliwią zastosowanie metody praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych

Streszczenie

Proponowane poprawki umożliwią jednostce sprawozdawczej zastosowanie metody praw własności do rozliczenia inwestycji w podmiotach zależnych, stowarzyszonych i we wspólnych przedsięwzięciach w jednostkowym sprawozdaniu finansowym.

Dlaczego proponuje się zmiany do MSR 27?

MSR 27 „Jednostkowe sprawozdania finansowe” wymaga od jednostek rozliczenia inwestycji w podmiotach zależnych, stowarzyszonych oraz we wspólnych przedsięwzięciach po koszcie lub zgodnie z MSSF 9 „Instrumenty finansowe” (lub zgodnie z MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”, jeżeli nie przyjęły jeszcze MSSF 9).

W toku konsultacji planu prac na rok 2011 część użytkowników standardów wskazała, że przepisy obowiązujące w niektórych krajach wymagają od podmiotów gospodarczych stosowania metody praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych przy rozliczaniu inwestycji w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i we wspólnych przedsięwzięciach. Ponadto zwracano uwagę, że w większości przypadków różnica między jednostkowym sprawozdaniem finansowym sporządzonym według MSSF a takim samym sprawozdaniem sporządzonym zgodnie z lokalnymi przepisami sprowadzała się właśnie do wykorzystania metody praw własności.

RMSR uznała te argumenty i opracowała projekt ED/2013/10, który umożliwia zastosowanie metody praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym do rozliczenia inwestycji w podmiotach zależnych, stowarzyszonych i we wspólnych przedsięwzięciach.

Czego dotyczą proponowane zmiany do MSR 27?

Jednostka sprawozdawcza będzie mogła rozliczać inwestycje w podmiotach zależnych, stowarzyszonych i we wspólnych przedsięwzięciach w jednostkowym sprawozdaniu finansowym metodą praw własności. Wobec tego będzie mogła je rozliczać:

- (i) według kosztu; lub
- (ii) zgodnie z MSSF 9 (lub MSR 39); lub
- (iii) metodą praw własności.

Ta dowolność wyboru dotyczy wszystkich kategorii inwestycji.

Spostrzeżenie

MSSF nie wymagają sporządzania jednostkowego sprawozdania finansowego. Jest to wymóg lokalny, stawiany przez krajowych regulatorów lub innych użytkowników sprawozdań finansowych.

Proponuje się również poprawki do MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”, które mają wyeliminować potencjalny konflikt z MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”. Poprawki te wyjaśniają, że par. 25 (który wymaga, by część wyniku finansowego uprzednio ujęta w pozostałych całkowitych dochodach, a związana ze zmniejszeniem udziałów własnościowych, została przeniesiona na wynik finansowy) dotyczy wyłącznie sytuacji, kiedy udział jednostki w podmiocie stowarzyszonym lub we wspólnym przedsięwzięciu ulega zmniejszeniu, ale nie zmienia klasyfikacji danej inwestycji jako podmiotu stowarzyszonego lub wspólnego przedsięwzięcia.

Data wejścia w życie i termin nadsyłania uwag

Projekt nie określa daty wejścia w życie. RMSR wyznaczy ją po analizie nadesłanych uwag. Jednostki miałyby obowiązek retrospektywnego zastosowania propozycji zgodnie z MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”.

Projekt nie przewiduje specjalnych zwolnień dla jednostek stosujących MSSF po raz pierwszy.

Spostrzeżenie

Zdaniem RMSR, jednostka sprawozdawcza stosująca metodę praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym nie musi przeprowadzać żadnych dodatkowych procedur, ponieważ może korzystać z informacji zamieszczonych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym (tj. danych z konsolidacji podmiotów zależnych zgodnie z MSSF 10 oraz z zastosowania metody praw własności do podmiotów stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć zgodnie z MSR 28).

Reforma rachunkowości zabezpieczeń: lepsze dostosowanie do zarządzania ryzykiem

Pod pewnymi względami modele rachunkowości zabezpieczeń przyjęte w MSR 39 i w MSSF 9 są podobne:

- Zastosowanie rachunkowości zabezpieczeń zależy od decyzji jednostki.
- W MSSF 9 w wielu przypadkach zastosowano terminologię przyjętą w modelu rachunkowości MSR 39 (pozycja zabezpieczana, instrumenty zabezpieczające, zabezpieczenie wartości godziwej, zabezpieczenie przepływów pieniężnych, nieskuteczność zabezpieczenia itd.).
- Mechanizm rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, przepływów pieniężnych i inwestycji netto w obu modelach jest taki sam.
- Z wyjątkiem nieskuteczności zabezpieczenia związanej z inwestycjami kapitałowymi klasyfikowanymi do wyceny w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody w modelu MSSF 9, nieskuteczność zabezpieczenia ujmuje się w wyniku finansowym.
- Metoda określenia poziomu nieefektywności ujmowanego przy zabezpieczaniu przepływów pieniężnych, często zwana „testem niższej wartości” w obydwu modelach rachunkowości jest taka sama.
- W obydwu modelach utrzymano zakaz stosowania rachunkowości zabezpieczeń do wystawionych opcji.

Dlaczego wprowadzono możliwość wyboru modelu rachunkowości zabezpieczeń?

Na samym początku trzeciej fazy projektu zastąpienia MSR 39 Rada podzieliła projekt na odrębne wątki: ogólną rachunkowość zabezpieczeń oraz rachunkowość zabezpieczeń portfela (zwaną również makro hedgingiem). Rada zdecydowała o zakończeniu prac nad ogólnym modelem rachunkowości zabezpieczeń niezależnie od prac nad makro hedgingiem, ponieważ prace nad drugim z obszarów wymagały dodatkowych badań i zbierania opinii użytkowników. RMSR zdecydowała zatem, że w okresie prowadzenia dalszych prac nad tym rodzajem rachunkowości zabezpieczeń większość przepisów zawartych w MSR 39 zostanie utrzymanych w mocy, tak aby nie utrudniać jednostkom stosowania rachunkowości zabezpieczeń w okresie przejściowym.

Kwestia zachowania zasad rozliczania zabezpieczeń wartości godziwej portfela przy jednoczesnym zastosowaniu MSSF 9 rodzi pytanie, czy rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych w skali makro powinna być zgodna z ogólnym modelem rachunkowości zabezpieczeń w MSSF 9, czy też należy zachować zasady obowiązujące w modelu MSR 39 do czasu zakończenia

Streszczenie

RMSR zakończyła prace nad nowymi wytycznymi dotyczącymi rachunkowości zabezpieczeń, stanowiącymi część MSSF 9. Jednostki stosujące MSSF 9 będą mogły dokonać wyboru między modelem rachunkowości zabezpieczeń zgodnym z MSR 39 lub z MSSF 9. Rada zweryfikuje możliwość wyboru po zakończeniu prac nad projektem dotyczącym makro hedgingu. Wymagania dotyczące rachunkowości zabezpieczeń, zawarte w MSSF 9, wprowadzono w odpowiedzi na krytykę pod adresem MSR 39, często postrzeganego jako zbyt sztywny, niedopasowany do zasad zarządzania ryzykiem.

Nadal pozostają trzy typy rachunkowości zabezpieczeń: zabezpieczenie przepływów pieniężnych, wartości godziwej i inwestycji netto. Wprowadzono jednak istotne zmiany w zakresie rodzajów transakcji kwalifikujących się do rachunkowości zabezpieczeń, w szczególności rozszerzono zakres rachunkowości zabezpieczeń pozycji niefinansowych. Zmiany w rozliczaniu kontraktów forward i opcji wykorzystywanych w powiązaniach zabezpieczających zredukują zmienność wyniku finansowego w porównaniu do MSR 39, a zatem mogą okazać się atrakcyjne dla niektórych podmiotów.

Testy skuteczności zastąpiono zasadą „powiązania ekonomicznego”. Nie wymaga się już retrospektywnej oceny skuteczności zabezpieczenia. Elastyczność nowych zasad równoważy poniekąd poszerzenie wymogów dotyczących ujawnienia informacji o zarządzaniu ryzykiem w jednostce. Towarzyszące projektowi uzasadnienie wniosków jest długie i zawiera obszerne wyjaśnienia różnic między nowymi wytycznymi a MSR 39.

Data wejścia standardu w życie, pierwotnie określona na 1 stycznia 2015, została zniesiona. Wcześniejsze stosowanie standardu jest nadal możliwe (z zastrzeżeniem wdrożenia MSSF 9 w UE).

Projekt ogólny

Wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń stanowią trzecią fazę projektu RMSR dotyczącego zastąpienia MSR 39 nowym standardem. Pierwsza faza obejmowała klasyfikację i wycenę. Zakończyła się na przełomie roku 2009 i 2010 opracowaniem MSSF 9. Druga, niezakończona jeszcze, faza skupia się na utracie wartości aktywów finansowych. Po zakończeniu każdej fazy Rada dodaje nowe wymogi do MSSF 9.

prac nad projektem dotyczącym zabezpieczeń makro. RMSR jest zdania, że rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej w skali makro jest wyjątkiem i że należy zachować w mocy MSR 39 do czasu zakończenia całego projektu dotyczącego rachunkowości zabezpieczeń na poziomie portfela, wobec czego nie należy wprowadzać do MSSF 9 żadnych wyjątków. Pewne grupy użytkowników przekazały jednak Radzie zdecydowanie negatywną opinię dotyczącą zastosowania wymogów MSSF 9 przed zakończeniem projektu dotyczącego zabezpieczeń makro. Głównym powodem obaw była niepewność, czy praktyki ujęte w MSR 39 w odniesieniu do zabezpieczeń przepływów pieniężnych (makro hedging) będą nadal dopuszczalne w MSSF 9. W szczególności dotyczyło to tzw. „proxy hedgingu” (tj. wyznaczania powiązań zabezpieczających, które nie odpowiadają dokładnie metodom zarządzania ryzykiem stosowanym przez jednostkę). Kwestionowano również sensowność wymogu weryfikacji i wprowadzenia zmian w rachunkowości zabezpieczeń w sytuacji, gdy projekt dotyczący zabezpieczeń w skali makro nie został jeszcze zakończony. W odpowiedzi na te uwagi RMSR wyjaśniła, że proxy hedging jest dozwolonym sposobem wyznaczania pozycji zabezpieczanej zgodnie z MSSF 9 pod warunkiem, że odzwierciedla stosowane metody zarządzania ryzykiem.

Biorąc jednak pod uwagę obawy i niepewność dotyczących zabezpieczeń przepływów pieniężnych na poziomie makro zgodnie z MSSF 9, RMSR rozważyła poszerzenie zakresu dopuszczonych wyjątków właśnie o zabezpieczenia przepływów pieniężnych w skali makro. Ustalono, że tak specyficzny wyjątek trudno byłoby opisać i że zwiększyłoby to stopień komplikacji standardu. Wobec tego Rada zdecydowała się pozostawić jednostkom sprawozdawczym możliwość wyboru między zastosowaniem wymogów rachunkowości zabezpieczeń zgodnych z MSSF 9 (w tym wyjątku dotyczącego rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych portfela związanych z ryzykiem stopy procentowej) a zachowaniem wymogów MSR 39 w odniesieniu do rachunkowości zabezpieczeń jako całości do czasu zakończenia prac nad projektem zabezpieczeń na poziomie portfela. Jednostka może następnie zdecydować o zastosowaniu wymogów zawartych w MSSF 9 od początku dowolnego okresu sprawozdawczego (na zasadach przejściowych opisanych w MSSF 9).

Warto zauważyć, że nowe ujawnienia z zakresu rachunkowości zabezpieczeń wejdą w zakres MSSF 7 i będą miały zastosowanie zarówno do jednostek, które zdecydowały się przejść na MSSF 9, jak i do tych, które zechcą pozostać przy zasadach zawartych w MSR 39.

Jaki jest cel wprowadzania alternatywy do modelu rachunkowości zabezpieczeń opisanego w MSR 39?

Wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń zawarte w MSR 39 były przedmiotem krytyki jako zbyt rygorystyczne i niezwiązane z faktycznym zarządzaniem ryzykiem na poziomie jednostki. Skomplikowane zasady MSR 39 utrudniały jednostkom nie tylko stosowanie rachunkowości zabezpieczeń, ale również wyjaśnianie wyników jej zastosowania w kontekście prowadzonej działalności i działań z zakresu zarządzania ryzykiem. Ten brak przełożenia praktycznego wyniku z faktu, że MSR 39 traktuje rachunkowość zabezpieczeń jako wyjątek od zasad normalnego ujmowania i wyceny określonych w MSSF, a nie jako metodę odzwierciedlenia sposobów zarządzania ryzykiem przyjętych przez daną jednostkę. Dlatego też RMSR postanowiła rozwiązać problem opracowując alternatywne metody rachunkowości zabezpieczeń zawarte w MSSF 9.

RMSR zdecydowała przy tym, że rachunkowość ta powinna stać się sposobem przedstawienia metod zarządzania ryzykiem przyjętych przez dany podmiot. Innymi słowy, rachunkowość zabezpieczeń ma ilustrować cel i skutek zastosowania instrumentów zabezpieczających (najczęściej, instrumentów pochodnych) i ich wykorzystanie w zarządzaniu ryzykiem. Rachunkowość zabezpieczeń nadal jest jednak rozwiązaniem dobrowolnym i stanowi odstępstwo od standardowych wymogów rachunkowości.

W kolejnym rozdziale przedstawiono krótki przegląd najważniejszych różnic w porównaniu do modelu z MSR 39. W uzasadnionych przypadkach podkreślono również najważniejsze zmiany wprowadzone przez Radę do propozycji zawartych w projekcie opublikowanym w grudniu 2010 roku i we wrześniu 2012 roku.

Instrumenty zabezpieczające

Kwalifikowane instrumenty zabezpieczające

Podstawowa różnica w porównaniu do modelu z MSR 39, w którym instrumenty zabezpieczające kwalifikują się do rachunkowości zabezpieczeń, jest uwzględnienie w MSSF 9 niepochodnych instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zgodnie z MSR 39 instrumenty zabezpieczające to takie, które odpowiadają definicji instrumentu pochodnego, z jednym wyjątkiem: ryzyko kursowe można zabezpieczać niepochodnymi instrumentami finansowymi (np. kredytami walutowymi). W nowym, alternatywnym modelu przedstawionym w MSSF 9, RMSR zdecydowała się zrezygnować z instrumentu pochodnego jako

podstawowego kryterium kwalifikacji na rzecz kryterium, czy dany instrument podlega wycenieniu do wartości godziwej przez wynik finansowy.

W praktyce niewiele jest przykładów instrumentów niepochodnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy (WGPWF), wykorzystywanych jako zabezpieczenia. Scenariusz taki jest jednak prawdopodobny na przykład w przypadku jednostki inwestującej w fundusz, który inwestuje w instrumenty o cenach zależnych od cen towarów notowanych na giełdach, a inwestycja taka wykorzystywana jest do zabezpieczenia od ryzyka cenowego związanego z prognozowanymi zakupami towarów.

Zakres zmian dotyczących instrumentów zabezpieczających związany jest ze sposobem ich rozliczania, w szczególności z metodą rozliczania opcji i kontraktów forward.

Rozliczanie wartości czasowej opcji

Zgodnie z MSR 39 jednostki wykorzystujące opcje w rachunkowości zabezpieczeń ujmują zmiany składnika wartości godziwej – wartości czasowej opcji przez wynik finansowy. Może to prowadzić do wzrostu zmienności wyniku finansowego. Z perspektywy zarządzania ryzykiem jednak wartość czasowa opcji (zwykle równa premii opcyjnej) stanowi koszt zabezpieczenia. Innymi słowy, koszt został poniesiony w celu zapewnienia jednostce ochrony przed niekorzystnymi zmianami ceny.

Wobec tego, przy opracowywaniu modelu MSSF 9, RMSR zdecydowała, że wartość czasową opcji niewyznaczoną do zabezpieczenia należy rozliczać w wyniku finansowym jako koszt, a nie przez wartość godziwą. Takie podejście redukuje poziom zmienności wyniku finansowego. Rozliczanie wartości w czasie można traktować jako proces dwuetapowy (poniekąd zbliżony do mechanizmu rozliczania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych).

Pierwszy etap polega na ujmowaniu zmiany wartości czasowej opcji w pozostałych całkowitych dochodach na okres zabezpieczenia (w stopniu, w jakim składnik ten dotyczy pozycji zabezpieczanej).

Drugi etap obejmuje wyksięgowanie kwot z kapitału własnego i ujęcie ich w wyniku finansowym. Mechanizm ten zależy jednak od klasyfikacji pozycji zabezpieczanej, która może być:

- pozycją „związaną z transakcją” (np. zabezpieczenie prognozowanej transakcji); lub
- pozycją „związaną z okresem” (np. zabezpieczenie istniejącej pozycji, np. zapasów, na dany okres).

W przypadku pozycji zabezpieczanych „związanych z transakcją” skumulowaną zmianę wartości godziwej odroczoną w pozostałych całkowitych dochodach ujmuje się w wyniku finansowym w tym samym momencie, co pozycję zabezpieczaną. Jeżeli pozycja zabezpieczana powoduje ujęcie niefinansowego składnika aktywów lub zobowiązania¹, wyksięguje się wartość z kapitału własnego i ujmuje w ramach początkowej wartości bilansowej pozycji zabezpieczanej. Kwotę tę ujmuje się w wyniku finansowym w momencie, w którym pozycja zabezpieczana oddziałuje na ten wynik zgodnie z normalnymi zasadami rozliczania pozycji zabezpieczanej.

W przypadku pozycji zabezpieczanych „związanych z okresem” kwoty odroczone w kapitale własnym przenosi się w inny sposób. Zamiast odnosić koszt opcji do określonej transakcji, kwotę pierwotnej wartości opcji w czasie związaną z pozycją zabezpieczaną² amortyzuje się racjonalną metodą (w miarę możliwości liniowo) z kapitału własnego na wynik finansowy w okresie obowiązywania powiązania zabezpieczającego.

Punkty forward i spread walutowy

W odpowiedzi na propozycje RMSR dotyczące zmiany sposobu rozliczania wartości czasowej opcji pewna liczba użytkowników zaproponowała zastosowanie podobnego podejścia przy rozliczaniu punktów forward w kontraktach, w których tylko element spotowy jest wyznaczony do powiązania zabezpieczającego zgodnie z modelem MSSF 9. Zgodnie z MSR 39, jeżeli tylko element spotowy wchodzi w skład powiązania zabezpieczającego, punkty forward ujmuje się w wyniku finansowym w wartości godziwej, co powoduje wahania wyniku finansowego. Sytuacja, w której jednostka wyznacza do powiązania zabezpieczającego tylko element spotowy kontraktu forward, może na przykład dotyczyć zabezpieczenia składnika aktywów, takiego jak zapasy, nienarażonego na ryzyko walutowej wynikającej

¹ *Lub staje się uprawdopodobnionym przyszłym zobowiązaniem, którego dotyczy rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej.*

² *Określa się ją w odniesieniu do hipotetycznej opcji o warunkach odpowiadających pozycji zabezpieczanej.*

krzywej terminowej, ale narażonego na ryzyko zmian cen bieżących.

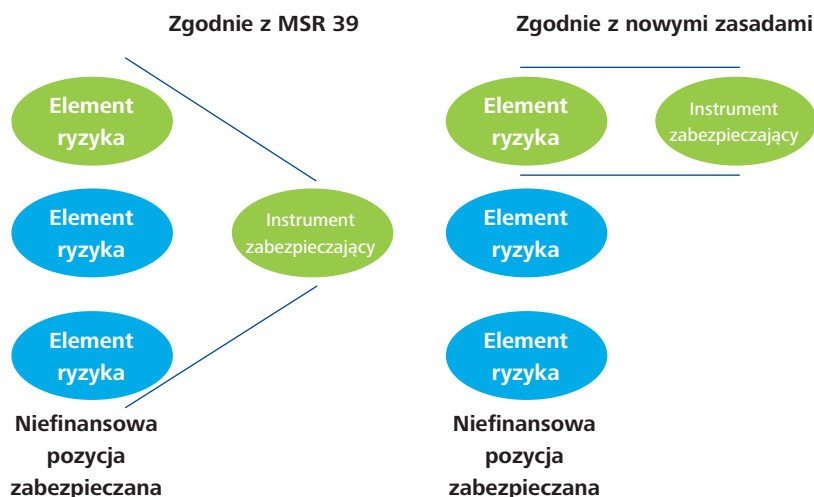
Po omówieniu wniosków respondentów RMSR zaakceptowała alternatywne rozliczanie punktów forward w ramach MSSF 9, przy czym w przeciwieństwie do wartości opcji w czasie jest to rozwiązanie możliwe, nie obowiązkowe. W przypadku zastosowania go, punkty forward rozlicza się podobnie do wartości czasowej opcji, których tylko wartość wewnętrzna jest wyznaczona do powiązania zabezpieczającego (zgodnie z opisem wyżej).

Podobnie do punktów forward, po otrzymaniu opinii dotyczących projektu opublikowanego we wrześniu 2012 roku, wielu użytkowników uznało, że zmiany wartości godziwej spreadu walutowego na instrumentach pochodnych denominowanych w walutach obcych nie powinny być uznawane za nieskuteczność zabezpieczenia, lecz za nieunikniony koszt zabezpieczenia, podobnie do zmian wartości godziwej punktów forward w kontrakcie forward. Rada zweryfikowała więc zrewidować swoje podejście. W efekcie MSSF 9 umożliwia oddzielenie i wyłączenie spreadu walutowego na instrumencie finansowym z powiązania zabezpieczającego w taki sam sposób, jak w przypadku punktów forward.

Pozycje zabezpieczane

RMSR wprowadziła istotne zmiany typów pozycji kwalifikujących się do rachunkowości zabezpieczeń oraz sposobów wyznaczania pozycji zabezpieczanych w modelu MSSF 9. Najważniejsze z tych zmian przedstawiono poniżej.

Zabezpieczanie elementów ryzyka

Zabezpieczanie komponentów ryzyka

Zgodnie z MSR 39 jednostka może zabezpieczyć się przed określonym rodzajem ryzyka (lub jego elementem) pod warunkiem, że ryzyko to można wyodrębnić i wiarygodnie wycenić. Zabezpieczenie komponentów ekspozycji na ryzyko często określa się mianem „zabezpieczenia częściowego”. Na przykład ryzyko stopy procentowej obligacji stanowi często element ryzyka kwalifikujący się do zabezpieczenia częściowego, ponieważ da się je wyodrębnić i wiarygodnie wycenić. Jednak zgodnie z MSR 39 w przypadku pozycji niefinansowej jednostka może zabezpieczyć całość ryzyka lub tylko ryzyko walutowe. Nie dopuszcza się zabezpieczania innych elementów ani części ryzyka.

Ponieważ MSR 39 ogranicza liczbę typów ryzyka kwalifikowanych przy zabezpieczaniu pozycji niefinansowych, w pewnych przypadkach jednostki sprawozdawcze nie są w stanie zastosować rachunkowości zabezpieczeń do pozycji niefinansowych lub są zmuszone wyznaczać pozycje zabezpieczane w sposób niezgodny z przyjętą metodą zarządzania danym rodzajem ryzyka. Może to powodować nieskuteczność zabezpieczenia, która nie znajduje wynika z podejścia do zarządzania ryzykiem.

Model rachunkowości zabezpieczeń zgodny z MSSF 9 rozszerza zakres kwalifikowanych elementów ryzyka na pozycje niefinansowe, pod warunkiem, że dany element da się wyodrębnić i wiarygodnie wycenić. Wobec tego jednostki mogą zastosować rachunkowość zabezpieczeń do rozliczania elementów ryzyka dotyczących pozycji niefinansowych, które nie kwalifikowałyby się do tego zgodnie z MSR 39.

Warto zauważyć, że możliwość wyodrębnienia danego elementu ryzyka nie zależy od tego, czy został on określony w kontrakcie. Jeżeli jednak nie został, wyodrębnienie wymiernych elementów ryzyka dotyczących ceny rynkowej może okazać się trudniejsze. W szczególności jednostki mogą mieć problem z ustaleniem sposobu wyceny określonych pozycji niefinansowych przez uczestników rynku (tj. z analizą struktury rynku) w celu ustalenia, czy dany element ryzyka da się wyodrębnić i wiarygodnie wycenić.

Przykładem może być ustalenie, czy ryzyko cenowe dotyczące paliwa lotniczego zawiera komponent w postaci ryzyka ceny ropy naftowej.

Pozycja zabezpieczana zawierająca instrumenty pochodne („pozycje syntetyczne”)

Wymogi rachunkowości zabezpieczeń zgodne z MSSF 9 dopuszczają wyznaczenie pozycji zabezpieczanej będącej zagregowaną ekspozycją, zawierającą instrument pochodny. Jest to różnica w porównaniu z MSR 39, ponieważ standard ten wyraźnie zabrania wyznaczania instrumentu pochodnego jako pozycji zabezpieczanej. W praktyce okazywało się to trudne dla niektórych jednostek zarządzających ryzykiem obejmującym instrumenty pochodne.

Weźmy na przykład jednostkę, która prognozuje konieczność zakupu towaru w walucie obcej (WO). Jednostka ta może zarządzać ryzykiem cen towarów (w WO) z dwuletnim wyprzedzeniem za pomocą rozliczanego w kwocie netto kontraktu forward ustalającego cenę jednostkową tego towaru na poziomie 100 WO. Rok później jednostka może chcieć zabezpieczyć się przed ryzykiem walutowym wynikającym z połączenia prognozy zakupu towaru i towarowego instrumentu pochodnego (tj. zagregowanej lub syntetycznej ekspozycji walutowej z tytułu zakupu towaru po cenie jednostkowej 100 WO). Model rachunkowości zabezpieczeń przyjęty

w MSSF 9 dopuszcza wyznaczenie zagregowanej ekspozycji w powiązaniu zabezpieczającym, co ilustruje poniższy wykres.

Grupy i pozycja netto

Dla efektywnego zabezpieczenia ekspozycji na ryzyko w strategiach zarządzania ryzykiem często stosuje się analizę ryzyka zagregowanego na poziomie portfela. Podejście takie umożliwia jednostce wykorzystanie naturalnej kompensaty pozycji ryzyka, która eliminuje np. konieczność zabezpieczania poszczególnych pozycji kompensującymi się instrumentami pochodnymi.

MSR 39 ogranicza zastosowanie rachunkowości zabezpieczeń w stosunku do grup pozycji oraz pozycji netto, wobec czego czasem nie można jej zastosować, co powoduje, że wynik rachunkowy nie jest adekwatny do przyjętej metody zarządzania ryzykiem.

W projekcie RMSR zaproponowano, by grupy pozycji (np. grupy aktywów) oraz pozycje netto (np. saldo aktywów i zobowiązań lub prognoz zakupu i sprzedaży) zabezpieczać zbiorczo jako grupę, pod warunkiem, że grupa ta składa się z kwalifikujących się pozycji i że pozycje te traktowane są jako grupa w procesie zarządzania ryzykiem. Dodatkowo ograniczenie dotyczyło zabezpieczeń przepływów pieniężnych pozycji netto: kompensata przepływów pieniężnych narażonych na ryzyko objęte zabezpieczeniem musiała oddziaływać na wynik finansowy w tym samym okresie sprawozdawczym i tylko w nim. Ograniczenie to miało wyeliminować anomalie rachunkowe, które pojawiłyby się w przypadku ubruttowania zysku lub straty netto na pojedynczym instrumencie zabezpieczającym i ujęcia go w różnych okresach. Ograniczenie to poddano jednak ostrej krytyce, gdyż zdaniem wielu użytkowników nie pasowało ono do sposobów zarządzania ryzykiem stosowanych w jednostkach. Biorąc pod uwagę te opinie, RMSR usunęła to ograniczenie z ostatecznej wersji propozycji. Zastosowanie zabezpieczeń przepływów pieniężnych pozycji netto ograniczono jednak do ryzyka kursowego.

RMSR zdecydowała też, że zabezpieczenia pozycji netto wpływające na poszczególne pozycje rachunku zysków i strat należy prezentować oddzielnie od pozycji zabezpieczanych.

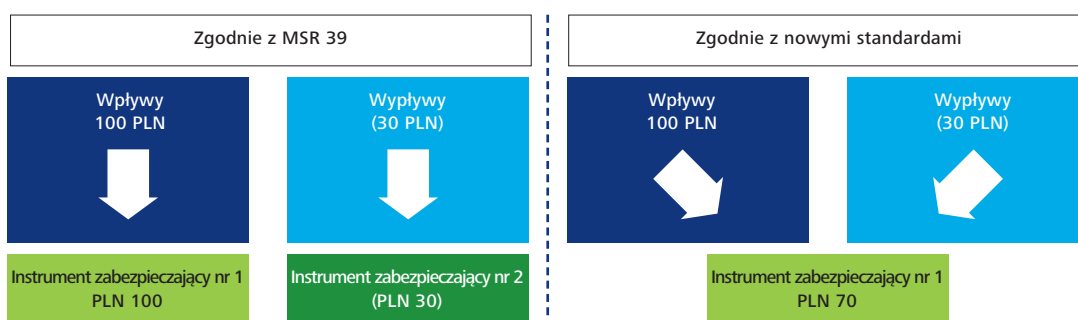
Inwestycje kapitałowe klasyfikowane jako wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody

MSSF 9 wydany w listopadzie 2009 roku wprowadził pojęcie wyceny określonych inwestycji kapitałowych w „wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody” (WGPCD). Zgodnie z tą klasyfikacją, zmiany wartości godziwej wszystkich pozycji z wyjątkiem dywidend otrzymanych z inwestycji ujmują się trwale w pozostałych całkowitych dochodach.

Ponieważ zmiany wartości godziwej nie wpływają na wynik finansowy, RMSR zaproponowała w projekcie, by te inwestycje kapitałowe nie kwalifikowały się jako pozycje zabezpieczane. Propozycja ta jednak nie spotkała się z poparciem, ponieważ wiele przedsiębiorstw zarządza ryzykiem rynkowym inwestycji kapitałowych niezależnie od ich klasyfikacji rachunkowej.

Po weryfikacji zatem RMSR przyznała, że należy uwzględnić zarządzanie ryzykiem niezależnie od klasyfikacji rachunkowej tych pozycji. Rada zdecydowała również o ujmowaniu nieskuteczności zabezpieczenia w pozostałych całkowitych dochodach ze względu na to, że wszystkie zmiany wartości godziwej tych instrumentów kapitałowych są trwale ujmowane w pozostałych całkowitych dochodach. W efekcie, zgodnie z modelem MSSF 9, zarówno zmiany wartości godziwej części skutecznej i nieskutecznej takich zabezpieczeń ujmowane są w pozostałych całkowitych dochodach, a nie w wyniku finansowym.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych pozycji netto na ryzyko zmian kursów walutowych

Kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Model rachunkowości zabezpieczeń zgodny z MSSF 9 zmienia wymogi dotyczące oceny skuteczności zabezpieczenia ustalone w MSR 39. Zmiany te dotyczą kwestii postrzeganej przez wielu użytkowników jako jeden z głównych problemów rachunkowości zabezpieczeń w wersji MSR 39. Omówiono je poniżej.

Cel oceny skuteczności zabezpieczenia

Zabezpieczenie musi odznaczać się wysokim poziomem skuteczności – zarówno prospektywnej, jak i retrospektywnej – by zakwalifikować się do rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39. Termin „wysoki poziom skuteczności” dotyczy stopnia kompensaty zmian wartości godziwej przepływów pieniężnych między instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną. MSR 39 określa skuteczność jako wysoką, jeżeli stopień kompensaty mieści się w przedziale 80-125%. W efekcie jednostki sprawozdawcze zainteresowane zastosowaniem rachunkowości zabezpieczeń muszą przeprowadzać liczne testy skuteczności by dowiedzieć, że poziom kompensaty mieści się w wymaganym zakresie.

Uznaje się, że te wymogi rodzą obciążenia, nie pasują do praktyki zarządzania ryzykiem i powodują ryzyko błędów technicznych (większe niż zanik ekonomicznych przesłanek zabezpieczenia). Ponadto trudno jest wyjaśnić strategię zarządzania ryzykiem przyjętą przez jednostkę, jeżeli nie może ona stosować rachunkowości zabezpieczeń ze względu na „wynikający z przepisów rachunkowych” przedział 80-125%.

RMSR zdecydowała więc o wprowadzeniu w modelu MSSF 9 kryteriów bardziej dopasowanych do stosowanych zasad, bez ustalania granic czy przedziałów wartości potencjalnie niezgodnych z metodologią zarządzania ryzykiem.

Wymogi dotyczące skuteczności zawarte w MSSF 9, stanowiące podstawę kwalifikacji do rachunkowości zabezpieczeń:

- Między instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną musi występować powiązanie zabezpieczające w sensie ekonomicznym.
- Efekt ryzyka kredytowego nie powinien dominować zmian wartości wynikających z tego powiązania.
- Współczynnik zabezpieczenia powinien odzwierciedlać faktyczną wielkość instrumentu zabezpieczającego i faktyczną wielkość pozycji zabezpieczanej (pod warunkiem, że nie jest to świadoma próba wygenerowania nieprawidłowego wyniku rachunkowego).

Ilościowa i jakościowa ocena „powiązania ekonomicznego” i „współczynnika zabezpieczenia”

W MSSF 9 istnienie ekonomicznego powiązania między pozycją zabezpieczaną a instrumentem zabezpieczającym stwierdza się w oparciu o subiektywną ocenę. W zależności od stopnia złożoności powiązania zabezpieczającego, ocena ta może wymagać poparcia oceną ilościową lub jakościową.

Jeżeli podstawowe warunki (terminy, kwoty, kursy walut, stopy procentowe itp.) instrumentu zabezpieczającego oraz pozycji zabezpieczanej są dopasowane, do stwierdzenia występowania powiązania ekonomicznego może wystarczyć analiza jakościowa. Załóżmy jednak, że jednostka zabezpiecza pozycję za pomocą instrumentu pochodnego wprowadzającego znaczące ryzyko bazowe. Może zająć konieczność udokumentowania istnienia powiązania ekonomicznego za pomocą oceny ilościowej. W takich przypadkach ocena powiązania może być oparta o procesy w zarządzaniu ryzykiem i dotyczyć dowodu dopasowania instrumentu zabezpieczającego do pozycji zabezpieczanej. W niektórych przypadkach ocena ilościowa może być również potrzebna jako uzasadnienie współczynnika zabezpieczenia zastosowanego do danego powiązania.

Model rachunkowości zabezpieczeń przyjęty w MSSF 9 wymaga przeprowadzania oceny skuteczności zabezpieczenia tylko w ujęciu prospektywnym, czyli czy dane powiązanie będzie skuteczne w przyszłości. Likwiduje to obciążenie związane z retrospektywną oceną skuteczności zabezpieczenia, którego wymaga MSR 39, co z kolei eliminuje niepewność, czy w przyszłości można będzie stosować rachunkowość zabezpieczeń. Warto jednak zauważyć, że utrzymano obowiązek pomiaru i ujmowania nieskuteczności zabezpieczenia na koniec każdego okresu sprawozdawczego.

Rozliczanie zabezpieczeń kwalifikujących się do rachunkowości zabezpieczeń

Podobnie do MSR 39, model opracowany w MSSF 9 rozróżnia trzy rodzaje rachunkowości zabezpieczeń:

- rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych;
- rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej;
- zabezpieczenie inwestycji netto w placówce zagranicznej³.

Rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych i korekty wartości początkowej

Tylko jeden aspekt rachunkowości zabezpieczeń różni się od modelu MSR 39. Różnica ta dotyczy elementu potocznie zwanego „korektą wartości początkowej składnika aktywów” (tzw. basis adjustment). Przy zabezpieczeniu prognozowanej transakcji powodującej powstanie pozycji niefinansowej, korekta wartości składnika aktywów dotyczy wyksięgowania kwoty skumulowanej w pozostałych całkowitych dochodach z tytułu rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych i ujęcia jej jako części tej pozycji niefinansowej. Zgodnie z MSR 39 korekta wartości początkowej składnika aktywów przy takim rodzaju zabezpieczenia nie jest obowiązkowa (alternatywnie można zachować w pozostałych całkowitych dochodach odroczonego zysku lub stratę i przeklasyfikować go na wynik finansowy, kiedy pozycja zabezpieczana będzie mieć wpływ na wynik). Dotyczy to również przypadku, kiedy prognozowana transakcja związana z zabezpieczeniem przepływów pieniężnych staje się przyszłym uprawdopodobnionym zobowiązaniem, do którego stosuje się następnie rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej.

Model rachunkowości zabezpieczeń prezentowany w MSSF 9 nie przewiduje alternatywnych rozwiązań dla korekty wartości składnika aktywów przedstawionych w MSR 39. Zgodnie z nowym standardem jednostka ma obowiązek zastosowania korekty, jeżeli prognozowana transakcja związana z zabezpieczeniem przepływów pieniężnych powoduje ujęcie pozycji niefinansowej, bo jest to warunek zastosowania wymogów rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSSF 9.

Rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej

Choć pierwotnie RMSR proponowała eliminację rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej na rzecz rozliczania wszystkich zabezpieczeń metodą analogiczną do przepływów pieniężnych, ostatecznie model opracowany w MSSF 9 zachowuje obecnie funkcjonujące mechanizmy MSR 39 dotyczące wartości godziwej. Jest to skutkiem protestów użytkowników zaniepokojonych wahaniami wartości kapitału własnego wynikającymi z zastosowania rachunkowości zabezpieczeń przepływów pieniężnych do zabezpieczeń wartości godziwej. Zawarte w projekcie propozycje dotyczące zmiany prezentacji zabezpieczeń wartości godziwej dotyczące prezentacji zysków i strat w pozostałych całkowitych dochodach również zarzucono z braku poparcia. Wobec tego w rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej nie zajdą znaczące zmiany.

Modyfikacja powiązania zabezpieczającego i zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Modyfikacja powiązania zabezpieczającego („rebalancing”)

Zgodnie z MSR 39 zmiany powiązania zabezpieczającego wymagają od jednostki zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń i ponownego ujęcia nowego powiązania, odpowiadającego wprowadzonym zmianom.

Dla celów zarządzania ryzykiem jednak koryguje się niekiedy powiązania zabezpieczające w odpowiedzi na zmiany istniejącej sytuacji. Rozważmy na przykład przypadek jednostki, która zabezpiecza swoją ekspozycję na ryzyko kursowe waluty A za pomocą walutowego instrumentu pochodnego powiązanego z walutą B. Kursy walut A i B są ustabilizowane (pegged), tj. ich kurs wymiany utrzymuje się w przedziale wyznaczonym przez bank centralny lub inną instytucję. Jeżeli ustabilizowany kurs wymiany waluty A na B ulegnie oficjalnej zmianie, zabezpieczenie podlega korekcie dla celów zarządzania ryzykiem w celu odpowiedniego dopasowania wartości instrumentu zabezpieczającego ekspozycję. Zgodnie z MSR 39 taka

³ Mechanizm rozliczania zabezpieczeń dotyczących inwestycji netto w placówce zagranicznej nie zmienił się.

zmiana powiązania zabezpieczającego powodowałaby konieczność zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń. Gdyby jednostka chciała kontynuować stosowanie rachunkowości zabezpieczeń, musiałaby wyznaczyć nowe powiązanie zabezpieczające. Taka sytuacja może prowadzić do nieskuteczności zabezpieczenia, która nie odpowiada stosowanej metodzie zarządzania ryzykiem (np. nieskuteczność spowodowana zmianą wartości hipotetycznego instrumentu pochodnego w celu wyceny pozycji zabezpieczanej w ramach zabezpieczenia przepływów pieniężnych).

W związku z powyższym w modelu rachunkowości zabezpieczeń prezentowanym w MSSF 9 RMSR dopuszcza pewne zmiany powiązania zabezpieczającego bez konieczności zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

Zaprzestanie stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Zgodnie z MSR 39 należy zaprzestać stosowania rachunkowości zabezpieczeń, kiedy:

- instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany;
- prognozowana transakcja stanowiąca przedmiot zabezpieczenia przepływów pieniężnych przestaje być wysoce prawdopodobna;
- zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń lub
- jednostka zmienia lub unieważnia powiązanie zabezpieczające.

Trzy pierwsze kryteria zaprzestania stosowania rachunkowości zabezpieczeń przeniesiono do wymogów ujętych w MSSF 9. RMSR nie uznała jednak za stosowne, by jednostki mogły swobodnie rezygnować z rachunkowości zabezpieczeń, jeżeli cel zarządzania ryzykiem w danym powiązaniu zabezpieczającym nie uległ zmianie. Wobec tego z modelu rachunkowości zabezpieczeń w MSSF 9 wyeliminowano możliwość dobrowolnego unieważnienia powiązania zabezpieczającego. Oznacza to, że jeżeli jednostka zdecyduje się na stosowanie rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSSF 9, nie może zaprzestać jej stosowania do momentu zmiany celu zarządzania ryzykiem w danym powiązaniu zabezpieczającym, wygaśnięcia instrumentu zabezpieczającego lub do momentu w których elementy powiązania przestają kwalifikować się do rachunkowości zabezpieczeń.

Zwiększenie zakresu opcji wartości godziwej zamiast zastosowania rachunkowości zabezpieczeń

Zabezpieczenie ryzyka kredytowego

Wiele jednostek zarządza ekspozycją na ryzyko kredytowe związane z działalnością kredytową za pomocą kredytowych instrumentów pochodnych. Zabezpieczenie składnika ryzyka kredytowego pozycji finansowej (np. zobowiązań z tytułu papierów dłużnych lub kredytów) wymaga jednak – zarówno zgodnie z MSR 39, jak i z MSSF 9 – możliwości wyodrębnienia i wiarygodnego pomiaru tego elementu ryzyka (tak jak innych składników ryzyka, patrz wyżej). W praktyce może to być trudne w odniesieniu do ryzyka kredytowego, zatem RMSR wzięła pod uwagę metody alternatywne.

Model rachunkowości zabezpieczeń przedstawiony w MSSF 9 dopuszcza możliwość klasyfikowania ekspozycji kredytowej (kredytów, obligacji i zobowiązań kredytowych) do kategorii WGPWF, jeżeli jej zabezpieczeniem są kredytowe instrumenty pochodne (np. CDS – credit default swap) i zostały spełnione określone warunki (np. dopasowanie podstawowych warunków instrumentu finansowego dostarczanego w ramach kredytowego instrumentu pochodnego do zabezpieczanej ekspozycji kredytowej). Takie podejście umożliwia:

- wybór metody WGPWF w momencie początkowego ujęcia lub później; jeżeli decyzja taka zostanie podjęta po początkowym ujęciu, różnicę między wartością bilansową (na dzień ujęcia), a wartością godziwą ujmuje się bezpośrednio w wyniku finansowym oraz
- dokonanie takiego wyboru w odniesieniu do części kwoty nominalnej (zamiast do całej kwoty).

Zabezpieczenie kontraktów zakupu lub sprzedaży pozycji niefinansowej „na użytek własny”

Umowy sprzedaży lub zakupu pozycji niefinansowej przeznaczonej „na użytek własny” nie podlegają rachunkowości instrumentów pochodnych, ponieważ nie wchodzi one w zakres MSR 39 i traktowane są jak zwykłe umowy zakupu lub sprzedaży. Typowym przykładem takiej umowy jest zakup przez firmę towaru przeznaczonego do produkcji wyrobów.

Niektóre jednostki, np. firmy przetwórcze, zabezpieczają się przed ryzykiem ekonomicznym związanym z umowami zakupu i sprzedaży pozycji niefinansowych przy okazji zabezpieczania zapasów i instrumentów pochodnych wycenianych w wartości godziwej. Ponieważ niektórych umów zakupu i sprzedaży nie ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, może to prowadzić do niedopasowania księgowego. Ze względu na dużą liczbę transakcji zawieranych przez takie jednostki oraz ciągłe zmiany wartości netto ekspozycji, rachunkowość zabezpieczeń stanowi obecnie obciążający i niepraktyczny sposób prowadzenia ujmowania tych transakcji.

Rozwiązania alternatywne zastosowane w MSSF 9, mające na celu zmniejszenie zapotrzebowania na rachunkowość zabezpieczeń, powodują rozszerzenie zakresu opcji wartości godziwej na pozycje, które spełniają warunki wyłączenia z zakresu MSR 39 z uwagi na „na użytek własny”, co znacząco redukuje niedopasowanie księgowo. W okresie przechodzenia na MSSF 9 jednostki sprawozdawcze będą miały prawo takiego ujmowania umów wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, ale tylko w przypadku, gdy spełniają one określone wymogi i jeżeli do wszystkich podobnych umów zastosuje się taki sam sposób ujmowania.

Warto zauważyć, że ostateczne wymogi różnią się pod tym względem od pierwotnej propozycji RMSR, która wymagała od jednostek wyceny takich umów w wartości godziwej, jeżeli odpowiadało to modelowi prowadzonej działalności i jeżeli umowy te były zarządzane w oparciu o wartość godziwą. Niektóre jednostki jednak podnosiły obawy dotyczące potencjalnych niezamierzonych skutków takiego postępowania. Wobec tego RMSR zmieniła propozycję zamiast poszerzyć zakres opcji wartości godziwej.

Ujawnianie informacji i okres przejściowy

Ujawnianie informacji

RMSR wprowadziła również dodatkowe wymogi dotyczące ujawniania informacji do MSSF 7 „Instrumenty finansowe: ujawnianie”. Wymagania te będą obowiązywały w momencie zastosowania przez jednostkę wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń zawartych w MSSF 9, niezależnie od tego, czy zdecyduje się ona zastosować model rachunkowości zabezpieczeń opisany w MSR 39, czy w MSSF 9.

Wymogi dotyczące rachunkowości zabezpieczeń zawarte w MSSF 9 mają na celu zapewnienie użytkownikom sprawozdań finansowych informacji dotyczących metod zarządzania ryzykiem stosowanych przez firmę. Innymi słowy, chodzi o cel i skutek zastosowania instrumentów zabezpieczających (ogólnie rzecz ujmując, instrumentów pochodnych) i ich wykorzystanie w zarządzaniu ryzykiem.

Nowe wymogi dotyczące ujawniania informacji są ukierunkowane na dostarczenie informacji o:

- przyjętej przez jednostkę strategii zarządzania ryzykiem i jej praktycznym zastosowaniu;
- wpływie zabezpieczeń na kwotę, terminy i niepewność przyszłych przepływów pieniężnych jednostki oraz
- oddziaływaniu rachunkowości zabezpieczeń na sprawozdanie z sytuacji finansowej, sprawozdanie z całkowitych dochodów i zestawienie zmian w kapitale własnym jednostki.

Okres przejściowy

Model rachunkowości zabezpieczeń przyjęty w MSSF 9 obowiązuje prospektywnie, z pewnymi wyjątkami.

Zastosowanie go do wartości czasowej opcji wymagane jest jednak w odniesieniu do wszystkich powiązań zabezpieczających, w których wartość wewnętrzna opcji została wyznaczona jako instrument zabezpieczający zgodnie z MSR 39. Zastosowanie retrospektywne obowiązuje w odniesieniu do powiązań zabezpieczających występujących na początku okresu porównawczego lub później.

Dopuszcza się zastosowanie retrospektywne w odniesieniu do powiązań zabezpieczających, w których instrumentem zabezpieczającym wyznaczonym zgodnie z MSR 39 jest element spotowy kontraktu forward lub jeżeli spread walutowy został wydzielony i wyłączony z powiązania zabezpieczającego. Rada zdecydowała również, że jeżeli jednostka zdecyduje się na zastosowanie retrospektywne w odniesieniu do niewyznaczonych punktów forward, będzie musiała objąć nim wszystkie powiązania zabezpieczające tego samego typu (tj. w okresie przejściowym nie można rozliczać zabezpieczeń indywidualnie).

Data wejścia w życie i wcześniejsze zastosowanie MSSF 9

Data wejścia w życie MSSF 9

RMSR zdaje sobie sprawę z faktu, że pierwotnie proponowany termin wejścia w życie (okresy rozpoczynające się 1 stycznia 2015 roku lub po tej dacie) jest nierealny, ponieważ standard nie jest jeszcze ukończony. Wielu użytkowników zwracało się zatem do Rady, by ostatecznie potwierdziła termin jego wejścia w życie. W tej sytuacji Rada zdecydowała się nie podawać na razie tej daty. Nowy termin zostanie ustalony po zakończeniu prac w ramach pozostałych faz projektu zastąpienia MSR 39 (dotyczących utraty wartości, klasyfikacji i wyceny). W międzyczasie zainteresowane jednostki będą mogły stosować postanowienia nowego standardu.

Możliwość wcześniejszego zastosowania

RMSR wykorzystała fakt wydania nowych wymogów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń do wprowadzenia do MSSF 9 innych poprawek, niezwiązanych z tym tematem. W szczególności chodziło o zmianę zasad wcześniejszego zastosowania metod prezentacji zmian wartości godziwej dotyczących ryzyka kredytowego wynikającego z pewnych zobowiązań finansowych sklasyfikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Zgodnie z MSSF 9 (wersja z października 2010 r.) zysk lub stratę z tytułu zobowiązania finansowego wycenianego w wartości godziwej należy ujmować w wyniku finansowym, chyba że jest to zobowiązanie wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, a jednostka ma obowiązek prezentacji skutków zmian ryzyka kredytowego wynikającego z tego zobowiązania w pozostałych całkowitych dochodach. W toku obecnie prowadzonych konsultacji, wielu respondentów komentujących ostatni projekt standardu pt. „Klasyfikacja i wycena: ograniczone zmiany do MSSF 9” zwracało się do Rady o możliwość stosowania tych zasad prezentacji we wszystkich fazach prac nad MSSF 9, a także w ramach MSR 39. Rada zdecydowała się więc zmienić wymogi MSSF 9, ale nie wprowadziła zmian do MSR 39. Obecnie nowy standard dopuszcza możliwość prezentacji zysków i strat z tytułu zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy bez konieczności stosowania innych wymogów MSSF 9.

Nasze rozwiązania informatyczne w zakresie MSSF

Exante i Finevare to sprawdzone rozwiązania informatyczne Deloitte w zakresie MSSF. Zostały one zbudowane przez naszych ekspertów i są wynikiem ponad 9 lat doświadczeń we wdrażaniu zasad rachunkowości dla instrumentów finansowych zgodnie z MSSF, w szczególności: MSR 32, MSR 39, MSR 37, MSR 18, MSSF 9 oraz MSSF 13.

Exante and Finevare are solutions developed by Deloitte that support accounting in accordance with IFRS. They have been developed by our professionals and are result of over 9 year experience in implementation of financial instruments accounting principles according to IFRS, particularly IAS 32, IAS 39, IFRS 9 and IFRS 13.

*fine*WARE™

Adam Kołaczyk
Partner w Dziale Zarządzania
Ryzykiem
odpowiedzialny za Finevare
akolaczyk@deloitteCE.com

Finevare – rozwiązanie MSSF dla banków

Finevare jest rozwiązaniem obsługującym najbardziej wymagające obszary rachunkowości MSSF w bankach:

- Utrata wartości i rezerwy (MSR 39, MSR 37),
- Zamortyzowany koszt (MSR 39, MSR 18),
- Wycena do wartości godziwej (MSR 39, MSSF 9, MSSF 13).

Rozwiązanie Finevare wdrażane jest jako dodatek do istniejącej architektury systemów w banku i zostało z sukcesem wdrożone w kilkunastu bankach, głównie w krajach Europy Środkowo-Wschodniej.

Główne funkcjonalności Finevare:

EIR – Moduł efektywnej stopy procentowej

Moduł dokonuje kalkulacji efektywnej stopy procentowej (ESP) oraz wartości dyskonta/premii do rozliczenia w danym okresie raportowym. Moduł jest dostosowany do uwzględniania wpływu zdarzeń na kontrakcie powodujących przeliczenie ESP lub korektę amortyzacji.

FV – Moduł wyceny do wartości godziwej

Moduł wspiera wycenę do wartości godziwej bazującą na podejściu DCF. Wbudowane modele do prognozowania przepływów pieniężnych mogą być oparte na schematach spłat i przedpłat, modelach szkodowości, krzywych odzysków, modelach utylizacji i amortyzacji oraz krzywych dyskontowych.

IMP – Moduł do szacowania utraty wartości (impairment)

Moduł wspiera proces identyfikacji utraty wartości oraz wyceny ekspozycji indywidualnie istotnych. Funkcjonalność modułu w zakresie podejścia kolektywnego do szacowania utraty wartości oparta jest na szeregu modeli statystycznych do estymacji parametrów ryzyka (EAD, PD, LGD, CCF).

IRC – Moduł korekty przychodu odsetkowego

Moduł wyznacza korektę przychodów odsetkowych rozpoznawanych przez bank w systemach transakcyjno-rozliczeniowych do wartości przychodów odsetkowych wg MSR 39.

ACC – Moduł księgowy

W module utrzymywane są salda oraz generowane są polecenia księgowania (związane z modułami EIR, FV, IMP, IRC), które są następnie eksportowane w formie plików płaskich do systemu centralnego banku/księgi głównej.

Finevare – IFRS solution for banking book

Finevare is a solution for the three most challenging areas of IFRS accounting for banking book:

- Impairment and provisions (IAS 39, IAS 37),
- Amortized cost (IAS 39, IAS 18),
- Fair value measurement (IAS 39, IFRS 9, IFRS 13).

Finevare is designed as an add-on to the existing banking system architecture and has been successfully implemented in several banks, mainly in the Central-Eastern Europe.

Finevare - main functionalities:

EIR – Effective interest rate module

The module calculates effective interest rate (EIR) and discount/premium amortization for a given reporting period. The module handles specific contract events which result in an adjustment to the EIR or discount/premium amortization.

FV – Fair value module

The module supports fair value valuation based on a DCF approach. The embedded behavioural cash flows models may incorporate payment and prepayment patterns, impairment/default patterns, recovery curves, exposure utilization and amortization models and individual discount curves.

IMP – Impairment module

The module supports impairment identification process and further workflow related to evaluation of individually significant exposures. The module functionality related to collective assessment of impairment is based on statistical models of risk parameters estimation (EAD, PD, LGD, CCF).

IRC – Interest income correction module

The module calculates interest revenue according to IAS 39 and relevant the correction of the interest revenue recognized in the banking system.

ACC – Accounting module

The module keeps track of accounting balances and generates journal entries (related to EIR, FV, IMP, IRC modules), which are further exported as data flat files to the core banking system/General Ledger.

Dowiedz się więcej o Finevare:
www.finevare.com

Learn more about Finevare:
www.finevare.com

Exante – rozwiązanie MSSF dla przedsiębiorstw

Exante to system zarządzania ryzykiem finansowym wspierający następujące obszary:

- Wycena portfela instrumentów finansowych (MSR 39, MSSF 9, MSSF 13)
- Zautomatyzowane procedury związane z rachunkowością zabezpieczeń (MSR 39).

System Exante jest obecnie stosowany przez wiele polskich przedsiębiorstw.

Kluczowe funkcjonalności Exante:

Rejestracja parametrów transakcji pochodnych

System pozwala na rejestrację transakcji zawartych na rynkach: towarowym, walutowym i stopy procentowej.

Okresowe wyceny instrumentów pochodnych i ich księgowania

System dokonuje automatycznych wycen na każdy dzień roboczy. Wyceny bazują na średnich cenach rynkowych pozyskiwanych z serwisu Reuters i spełniają definicję wartości godziwej określonej w MSSF.

Określanie powiązań zabezpieczających

System umożliwia powiązanie pojedynczej transakcji lub portfeli transakcji finansowych do pozycji zabezpieczanych. Użytkownik otrzymuje dostęp do predefiniowanych strategii zabezpieczających, które są już sparametryzowane i dostosowane do jego wymagań.

Przeprowadzanie i dokumentacja testów skuteczności

System przeprowadza testy skuteczności metodą „dollar offset” lub metodą regresji liniowej. Wyniki testów są zapisywane w bazie danych, a użytkownik może śledzić te wyniki oraz ma zapewnioną pełną i poprawną dokumentację zgodną z MSR 39.

Generowanie poleceń księgowania

W przypadku rachunkowości zabezpieczeń konieczna jest ocena i pomiar skuteczności poszczególnych powiązań zabezpieczających. Exante automatycznie wylicza wartość skuteczną i nieskuteczną wszystkich powiązań zabezpieczających oraz przygotowuje odpowiednie polecenia księgowania, które mogą trafiać do systemu księgowego.

Exante – Risk Solution for corporate entities supporting financial instruments accounting under IFRS

Exante is a financial risk management system supporting companies on following:

- Valuation of financial instruments portfolio (in accordance with IAS 39, IFRS 9, IFRS 13)
- Automated procedures supporting application of hedge accounting (IAS 39).

Exante is currently used by companies across many industries (i.e. energy, manufacturing, resources, mining, leasing).

Main Exante functionalities:

Registering derivatives parameters

The System captures derivatives in commodities, FX and interest rates markets.

Periodic valuation of derivatives and accounting of fair value

The System automatically calculates fair value at each market day. Valuations are based on average market prices derived from Reuters and comply with fair value definition from IFRS.

Defining hedging relationships

The System links transaction or transactions portfolios to hedged items. The User gets access to predefined (parameterized and customized) hedging strategies.

Testing effectiveness of hedge relationships

The System conducts effectiveness tests using dollar offset method or regression. Tests results are saved in database and the User can track them. Full documentation is prepared by the System in accordance with IAS 39.

Generation of postings to G/L

At the end of each accounting period Exante automatically prepares journal entries for accounting system. In case of hedge accounting it calculates effective and ineffective part of all hedging relationships and prepares appropriate postings.

Szymon Urbanowicz
Dyrektor w Dziale Zarządzania Ryzykiem
odpowiedzialny za Exante
surbanowicz@deloitteCE.com

Dowiedz się więcej o Exante:
www.exante-online.com

Learn more about Exante:
www.exante-online.com

Nasze publikacje i przydatne linki

Tytuł	Opis
	Biuletyn MSSF Cykliczna publikacja poruszających tematy związane z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej.
	Praktyczny przewodnik po MSSF / MSR 2014 Przewodnik zawiera streszczenia zapisów wszystkich MSSF z uwzględnieniem zmian w MSSF wydanych do końca października 2013 r. oraz porównanie z Ustawą o rachunkowości (PSR).
	Wzorcowe Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe 2013 według MSSF Wzór skonsolidowanego sprawozdania finansowego opracowany w celu zilustrowania ujawnień wymaganych przez Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) w kształcie zatwierdzonym przez Unię Europejską, dla sprawozdań finansowych sporządzanych za okresy rozpoczynające się w dniu 1 stycznia 2013 roku i później.
	Przewodnik po znowelizowanych standardach MSSF 3 i MSR 27 Niniejszy przewodnik poświęcony jest przede wszystkim sposobom rozliczania połączeń jednostek gospodarczych zgodnie z MSSF 3(2008). W odpowiednich miejscach zawiera on odniesienia do MSR 27(2008) – w szczególności w odniesieniu do definicji kontroli, rozliczania udziałów niesprawujących kontroli oraz zmian struktury własnościowej.
	Przewodnik po MSSF 8 Segmenty Operacyjne Publikacja przedstawia najważniejsze zasady związane z implementacją i zastosowaniem MSSF 8, wykorzystując liczne przykłady zastosowania poszczególnych rozwiązań zawartych w standardzie, jak również przykładowe formy prezentacji danych o segmentach operacyjnych.

Wszystkie powyższe publikacje można pobrać bezpłatnie na stronie Deloitte: www.deloitte.com/pl/mssf

Przydatne linki

MSSF

www.deloitte.com/pl/MSSF

Publikacje i aktualne informacje dotyczące MSSF

www.iasplus.com

Na tej stronie można znaleźć aktualne informacje dotyczące zmian w MSSF i KIMSF oraz praktyczne materiały źródłowe.

www.ifrs.org

Fundacja MSSF i Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR)

www.ifac.org

Międzynarodowa Federacja Księgowych (IFAC)

Polskie Standardy Rachunkowości

www.mf.gov.pl

Ministerstwo Finansów (MF)

www.knf.gov.pl

Komisja Nadzoru Finansowego (KNF)

www.kibr.org.pl

Krajowa Izba Biegłych Rewidentów (KIBR)

www.skwp.org.pl

Stowarzyszenie Księgowych w Polsce (SKWP)

Deloitte

www.deloitte.com/pl/audyt

US GAAP

www.fasb.org

Amerykańska Rada ds. Standardów Sprawozdawczości Finansowej (FASB)

www.sec.gov

Amerykańska Komisja ds. Papierów Wartościowych i Giełd (SEC)

Unia Europejska

www.europa.eu

Unia Europejska (strona główna)

www.efrag.org

Europejska Grupa Doradcza ds. Sprawozdawczości Finansowej

www.fee.be

Europejska Federacja Księgowych

www.esma.europa.eu

Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych

Dodatkowe informacje dotyczące usług, programów, szkoleń i publikacji

www.deloitte.com/pl

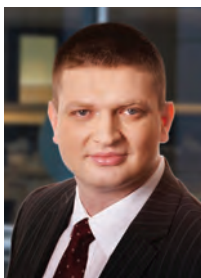
Deloitte Polska

www.deloitte.com

Deloitte Global

Kontakt

Członkowie Zespołu Technicznego Deloitte Audyt:

Piotr Sokołowski
Partner
E-mail: psokolowski@deloitteCE.com

Marcin Samolik
Starszy Menedżer
E-mail: msamolik@deloitteCE.com

Przemysław Zawadzki
Starszy Menedżer
E-mail: pzawadzki@deloitteCE.com

Krzysztof Supera
Menedżer
E-mail: ksupera@deloittece.com

Paweł Tendera
Menedżer
E-mail: ptendera@deloitteCE.com

www.deloitte.com/pl

Deloitte świadczy usługi audytorskie, konsultingowe, doradztwa podatkowego i finansowego klientom z sektora publicznego oraz prywatnego, działającym w różnych branżach. Dzięki globalnej sieci firm członkowskich obejmującej 150 krajów oferujemy najwyższej klasy umiejętności, doświadczenie i wiedzę w połączeniu ze znajomością lokalnego rynku. Pomagamy klientom odnieść sukces niezależnie od miejsca i branży, w jakiej działają. 200 000 pracowników Deloitte na świecie realizuje misję firmy: stanowić standard najwyższej jakości.

Specjalistów Deloitte łączy kultura współpracy oparta na zawodowej rzetelności i uczciwości, maksymalnej wartości dla klientów, lojalnym współdziałaniu i sile, którą czerpią z różnorodności. Deloitte to środowisko sprzyjające ciągłemu pogłębianiu wiedzy, zdobywaniu nowych doświadczeń oraz rozwojowi zawodowemu. Eksperti Deloitte z zaangażowaniem współtworzą społeczną odpowiedzialność biznesu, podejmując inicjatywy na rzecz budowania zaufania publicznego i wspierania lokalnych społeczności.

Nazwa Deloitte odnosi się do jednej lub kilku jednostek Deloitte Touche Tohmatsu Limited, prywatnego podmiotu prawa brytyjskiego z ograniczoną odpowiedzialnością i jego firm członkowskich, które stanowią oddzielne i niezależne podmioty prawne. Dokładny opis struktury prawnej Deloitte Touche Tohmatsu Limited oraz jego firm członkowskich można znaleźć na stronie www.deloitte.com/pl/onas